

Media: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Page: 1,16

Published at: 23-10-2025

Author:

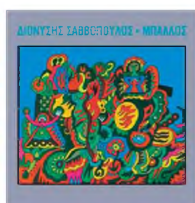
Surface: 1238.59 cm²

Circulation: 14860

Subjects:

■ **Ο «Αγγελος Εξάγγελος», ο «Μπάλλος», η «Ωδή στον Καραϊσκάκη» και οι ιστορίες πίσω από τα τραγούδια του. Σελ. 16**

Εξι δίσκοι από την πλούσια δισκογραφία του Διονύση Σαββόπουλου. Περιλαμβάνουν τραγούδια που γράφτηκαν υπό τον σκληρό έλεγχο της λογοκρισίας, τις πρώτες ημέρες της θείας του καλλιτέχνη, στο Παρίσι και στην καλοκαιρινή Αθήνα.

«Τι βλέπω εδώ, κύριε Σαββόπουλε;»

Οι ιστορίες πίσω από τραγούδια του,
οι αντιξοότητες και η λογοκρισία

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΝΙΟΝΙΟ

Ανυπόθετος του ρυθμού και της μελωδίας, μελέτη των στίχων για να φωτιστούν τα πολλαπλά νοήματα, αναμνήσεις από το πρώτο άκουσμα... Πόσοι τρόποι υπάρχουν για να προσεγγίσει κανείς τα τραγούδια του Διονύση Σαββόπουλου; Καμιά φορά, ωστόσο, σημασία έχουν και οι ίδιες οι ιστορίες, καθημερινές ή όχι τόσο, που συνοδεύουν τα σαββόπουλικά δημιουργήματα τη στιγμή της γέννησής τους. Για το πού γράφτηκε λόγω χάριν το «Άγγελος Εξάγγελος», τι τροφοδοτούσε την όρεξη πίσω από τη σύνθεση του «Μπάλλου» και τόσες ακόμη. Κάποιες ίσως είναι ήδη γνωστές. Όμως οι αφηγήσεις τους από τον Νιόνιο, όπως αποτυπώθηκαν στο αυτοβιογραφικό βιβλίο του «Γιατί τα χρόνια τρέχουν χίμα» (εκδ. Πατάκη), τις ξαναζωντανεύουν με τον δικό του μοναδικό τρόπο.

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΛΑΣ ΖΩΗΣ

Ο Τσε ινκόγκνιτο

Είχαμε στέκι το καφέ «Σαιν Κλωντ», ακριβώς απέναντι απ' την εκκλησία του Σαιν Ζερμαίν. Είχε θέρμανση το καρενάτι. Τι βγάλαμε με έναν καφέ για ώρες, εγώ έγραφα τραγούδια εκεί μέσα, τις «Πίσω μου σεΐδες», μια «Ωδή στον Τσε Πρεβέρ» τον έβλεπα όλοι οι φοιτητές ωστόσο στα δωμάτια τους, συμβόλιζε τη διαρκή επανάσταση. Αλλά τον άλλο χρόνο, το '69, που το τραγούδι κυκλοφόρησε στην Ελλάδα, για να το περάσω από τη Λογοκρισία, το έκανα «Ωδή στον Γ. Καραϊσκάκη», σίγουρος ότι τον κομαντάντε δεν θα τον πειραζε να έχει για κάλυψη τον Γεώργιο Καραϊσκάκη –δεν του 'πεφτε και λίγος-, ούτε εκείνον θα τον πειραζε να καλύψει τον κομαντάντε. Επίσης παίζαμε φιλιπεράκια, όπου ο Φοσιανός ήταν ασυναγώνιστος.

Στην Μπουμπουλίνας

Αλλά δεν περνούσε η ώρα. Ο χρόνος βάραινε σαν πέτρα στο πλάτος μου. Και τότε ξαφνικά άρχισα να σκοράνω τραγούδια, όμως τότε που άκουσα μικρό παιδί εγκλωβισμένο στο μπλε κρεβατάκι του. Ετσι έγραψα τη «Θεία Μάνου», τη «Θαλασσογραφία», το «Κι αν βγω από αυτή τη φυλακή», το «Χατζιδάκια μ', Θεοδώρακια μ'»... Ο φίλος Κώστας Μπλιτάκας μου λέει: «Ολόκληρο λογγκ πλέι φτιάξατε η ασφάλεια και εσύ».

Ελληνική αρτοποιία

Αλλά η Λογοκρισία το 'κοψε το «Ζεϊμπέκικον». Κατ' αρχάς δεν μπορούσαν να καταλάβουν για

τι δύο φωνές να τραγουδούν δύο διαφορετικά κείμενα ταυτόχρονα. «Λέγεται mottetto», τους εξήγησα υπομονετικά. «Είναι μια παιδική τεχνική από το 1200. Η μια φωνή κάνει τα μέσα στις παύσεις της άλλης και τα δύο κείμενα συμπλέκονται. Ετσι έγραψε ο Σαρπαντιέ το 1700, αλλά και ο Μπαχ έχει γράψει μετ'αυτά». Τους κούφισα. Ετσι τον ξεπεράσαμε τον σκόπελο, αλλά τα είχαν στυλιώσει με τον στίχο: «Σ' αυτόν τον τόπο όσοι αγαπούνε, τρώνε βρώμικο ψωμί».

«Γιατί, κύριε Σαββόπουλε; Δεν έχουμε καλά φουρνάρικα στην Ελλάδα;».

Πήγα να τους πω τι εστί μεταφορά κ.λπ., αλλά ήταν ανένδοτοι. Απαίτησαν, για να μου δώσουν άδεια κυκλοφορίας, να το κάνω τουλάχιστον «σ' αυτόν τον κόσμο όσοι αγαπούνε» κι όχι «σ' αυτόν τον τόπο». Ε, ε, ε, τότε, πιο χριστιανικό έρχεται, πιο οικουμενικό. Εγώ βέβαια ήθελα να υπογραμμίσω τότε τη δική μας πληγή, του τόπου μας, αλλά άσ είναι.

Νεοσύλλεκτος στην Κόρινθο

Με κουρέψανε γουλί, με ντύσανε, κι εγώ τους έκανα τον χαζό, πράγμα που δεν μου είναι δύσκολο, μου βγαίνει πολύ φυσικά. Καί τα έχω, δεν μπορεί. Μ' έβγαλαν εκτός ασκιοεών και μου είπαν να περμόνω να έρθει η επιτροπή. Τρεις μέρες στον θάλασο δεν έβλεπα μπίτι με όλαν εκείνη τη σαματατζίκια φαντασία. Εχω που μου την πυροδοτούσαν δύο πράγματα: ένα παραδοσιακό μοτίβο από την Ουγγαρία που μου το 'μαθε ο καθαριστής μου Γιάννης Λαμπιτί η Τζόνι. Μου είχε κολλήσει και δεν ξεκόλλαγε. Και επίσης ο στίχος «Εδώ είναι Βαλκάνια, δεν είναι παιζε-γέλασε» απ' τον Νικο Εγγονόπουλο, από το «Όρνεον 1748», από εκεί που λέει «Μίρκο Κράλη, τι ζήτ'ας; εδω δεν είναι παιζε γέλασε; / εδω είναι Μπαλκάνια».

Ο Διονύσης Σαββόπουλος στη σκηνή του ΟΑΚΑ, το 1983 στη μεγάλη συναυλία που έδωσε μετά την κυκλοφορία του δίσκου του «Τραπεζάκια έξω», ο οποίος περιλαμβάνει τραγούδια που έγιναν ύμνος στα χείλη όλων των Ελλήνων, όπως το «Ας κρατήσουν οι χοροί». Κάθε ψηφίδα της καλλιτεχνικής του έκφρασης έχει και τη δική της διαδρομή.

ως συνήθως, και έγραφα ή τραγουδούσα κάτω απ' την τέτατη βερβάντα εκείνου του σπιτιού απέναντι απ' το Ναυτικό Νοσοκομείο. Δουλίνα με μια όρεξη που μου την πυροδοτούσαν δύο πράγματα: ένα παραδοσιακό μοτίβο από την Ουγγαρία που μου το 'μαθε ο καθαριστής μου Γιάννης Λαμπιτί η Τζόνι. Μου είχε κολλήσει και δεν ξεκόλλαγε. Και επίσης ο στίχος «Εδώ είναι Βαλκάνια, δεν είναι παιζε-γέλασε» απ' τον Νικο Εγγονόπουλο, από το «Όρνεον 1748», από εκεί που λέει «Μίρκο Κράλη, τι ζήτ'ας; εδω δεν είναι παιζε γέλασε; / εδω είναι Μπαλκάνια».

Νουάρ ζεϊμπέκικο

Έγραφα το «Μακρύ Ζεϊμπέκικο για τον Νικο», επειδή ήθελα να φτιάξω κι εγώ ένα τραγούδι νουάρ, τραγούδι για ένα φονικό σαν το τραγούδι του Μοντανάρη «Σακούργα πεθερά...» ή σαν τον «Σακούργα» του Τοπάζη. Μου λένε ότι και ο Ντύλαν έχει γράψει το «Hurricane». Το ζέρο. Η διαφορά είναι ότι συνήθως αυτά τα τραγούδια μιλούσαν για το θύμα, ενώ εγώ μιλάω για τον φονιά. Δεν ξενώ τι έκανε, αλλά δεν αζίζει λίγη συμπαθία κι αυτός;

Ωστοτόπ για Αθήνα

Το ίδιο βράδυ τσακώθηκα πολύ άσχημα με το σπιτι μου, γιατί μου κάναν παρατήρηση τι ώρα γύρι-

σα. Στον κόσμο τους αυτοί. Τους έκοπανα να ξεφωνίζουν. Εγώ δεν μιλούσα γύρωα την πόλη, έφτια μερικά ρούχα σε μια βολτατούλα και βήκα με τη Βαλτιτούλα στην Εθνήκη οδό απέναντι από το εργοστάσιο ΦΙΣ, να με πάρει κανένα αυτοκίνητο για κάτω, αλλά δεν σταματούσε κανένα. Εν τω μεταξύ βράδιαζε σιγά σιγά, και όπως στεκομύνα απέναντι από του ΦΙΣ, μουρμούριζα από μέσα μου το «Ηλιε κόκκινη αρχηγέ». Ετσι το τραγουδούσα τότε, «εεεεε, ήλιε κόκκινη αρχηγέ». Το 'λεγα από μέσα μου φτιάχνοντάς το, να μη με τρώει η ανυπομονησία που περιμένα όρθιος να ωστοτόπ και βράδιαζε και δεν περνούσε η ώρα. Τραγουδά λέξεις και νότες με το μικρό μου, δεν το 'χα έτοιμο ακόμη, το ήμισμα μάλιστα αυτή την ωραία εικόνα απ' τον Ζακ Πρεβέρ, όπου η όμορφη μέρα τραβάει τον εργάτη απ' το ρούχο του.

Ο λογοκριτής δεν ήταν μάνια

Γι' αυτό το τραγούδι με είχαν φωνάξει στη Λογοκρισία, στη Βαλορίτου. Μου λέει ο λογοκριτής: – Τι βλέπω εδω, κύριε Σαββόπουλε; Άσμα «Τα κορίτσια που πηγαίνουν δυο δυο» και στίχο «Τη μαμά μου τ'ω ρωτάει κάθε μένα μια φορά»; – Και λοιπόν; – Ε, τι «λοιπόν»; Θίγητε ένα λε-

πίο θέμα γυναικολογικής φύσεως.

– Ναι, αλλά με τρυφερότητα, αγάπη και καλ'έντο. Αν έχετε υπόψη σας, κύριε λογοκριτά μου... – Ετσι λέτε εσείς. Το άσμα απορριπτεται. Πηγαίνετε!

– Καλά, να πηγαίνα... αλλά δεν είστε μάνια και δεν μπορείτε να καταλάβετε!

«Σπασμένο» σαντούρι

Η «Μαύρη Θάλασσα» είναι σαν τα Βαλκάνια στον «Μπάλλο»: ένας τόπος που δεν μπορεί να συνεχιστεί να υπάρχει χωρίς τα μυστηρία του. Ένας θασος εμφανίζεται πάλι και ανακαλεί μνήμες, ονόματα και σύμβολα, μόνο που δεν ξέρει τι να κάνει μ' αυτά. Επαναλαμβάνει σαν ρεφραίν: «Εν έχω ήχο, δεν έχω υλικό». Μου είχε κολλήσει ένας ζωηρός σκοπός απ' τη Θράκη που τον βρόνταγε στο σαντούρι του ο Αριστείδης Μόσχος τις Δευτέρες της Δόμνας. Πέρα τον σκοπό, τον «εποσσα» – τον «αποδόμια», λένε σήμερα – απ' τα θραυσημάτα του φωτιά-ε νεό τραγούδι που μολει για μια νεκρή παράδοση και για την πίστη στο ξαναφανέρωμα της ουσίας της υπό νέα μορφή. Αλλά το 'κοψε η Λογοκρισία, γιατί, λέει, η μουσική είναι παράδοση, δεν έχει μέτρο! Στέλναμε βλήτετα και τις νότες τότε. Επίσασα κι εγώ και έβαλα στην παρτιτούρα μπάρες, όπου μου κατέβηκε, και το δέχτηκαν οι αστοκείωτοι! Ετσι ξεπερδέψαμε.